

Innspill til KDD og KD om samisk opplæring

Netsam (Nettverk for samiske lærere) takker for muligheten til å gi innspill til stortingsmeldingen om samisk språk, kultur og samfunnsliv. Dette innspillet vil kun omhandle samisklærernes arbeidshverdag og de utfordringene lærerne står overfor.

Det er stort behov for å rekruttere flere kvalifiserte samiske lærere. En stor utfordring er derimot å beholde lærere som nå underviser i samisk. Derfor håper vi innspill til stortingsmeldingen vil føre til endringer, slik at flere rekrutteres til yrket og vi beholder de som er i jobbene nå.

NetSam er et riksdekkende nettverk for lærere som underviser i samisk. Nettverkets felles mål er å samle lærere fra hele landet for kompetanseheving, og sammen bidra til å utvikle samisk opplæring etter gjeldende læreplan. Det er viktig å påpeke at det er samisklærerne selv som står for egen kompetanseutvikling. De av lærerne som engasjerer seg i arbeidet å organisere fagsamlinger og følge opp samiske skolesaker, gjør dette etter arbeidstid og i fritiden. I og med at lærerne selv har tatt initiativ til kompetanseheving ønsker mange å delta på disse samlingene. Vi vet om lærere som jobber alene uten fagmiljøer og ingen støtte, disse har særlig behov for å utveksle erfaringer og kunnskaper med andre lærere. Med årene har det dessverre blitt færre lærere på fagsamlinger, mange opplever manglende ressurser eller at de ikke blir prioritert. Samtidig er vi kjent med at enkelte grupper innad i samisklærerkollegiet får mer støtte og kompetanseheving av myndighetene enn andre. Et viktig innspill til KDD og KD er at alle samisklærere må likebehandles, og at myndighetene nå tar ansvar for kompetanseheving av alle samiske lærere. Samisklærere trenger eget statlig lærernettsverk hvor alle kan delta for å dele erfaringer og kunnskaper. Samisklærere ønsker ikke lenger å bære på dette ansvaret alene.

Forslag til tiltak bygger på samisklæreres erfaringer

La samisklæreren slippe administrasjonsoppgaver

- Informasjonsplikten om samisk opplæring overholdes ikke i kommunene. Flere søk på kommunenes hjemmesider sier ingenting om elevenes rettigheter til samisk opplæring.
- Det er behov for økt kompetanse hos skoleeier og skoleledere om samisk opplæring, samisk språk, kultur, manglende læremidler og samisklæreres arbeidsforhold.
- Det er behov for samiskspråklige skoleledere med kunnskap om samisk språk og kultur som forstår de utfordringene samisk opplæring står ovenfor, og er en støtte for samiske lærere.
- Lag kompetansepakker om samisk opplæring, slik at skoleeiere og ledere får økt kompetanse om samiske elevers rettigheter.
- Det bør etableres eget samisk ressursenter hvor skoleeiere, skoleledere, lærere, elever og foreldre kan henvende seg for informasjon og veiledning. Det er for mange instanser som har ansvar for samisk opplæring, det er uklare rollefordelinger.
- Ved innskriving til første klasse må det gis mulighet for avkryssing om de ønsker samisk opplæring. I tillegg må det ligge informasjon om samisk opplæring, slik at foreldrene er kjent med rettighetene. Slik kan vi tidlig få oversikt over elever som ønsker samisk opplæring, og behovet for lærerressurser.

«Når starter samisk undervisningen?»

- Det må etableres en felles digital læringsplattform for samisk opplæring. Nettbaserte løsninger gir elevene mulighet til å starte med samisk allerede fra første skoledag. Elevene kan jobbe asynkront til skolene har løst timeplan utfordringer. Med en slik løsning mister ikke elevene timer, samisk opplæring blir ikke en lærers ansvar, og det er mindre behov for vikarer.
- Fjernundervisning er i dag konkurranseutsatt. For å hindre dette bør det etableres egen samisk nettskole med flere læringssteder. For eksempel kan et læringssted være på Østlandet hvor de kan ha tett oppfølging av elever og gjennomføre språksamlinger, slik kan elevene møte andre samiske barn i sitt nærområde. På mange skoler kan det bare være én elev som har samisk, språksamlinger i nærmiljøet bygger identitet og tilhørighet til det samiske. I tillegg vil en slik løsning være kostnad besparende, bli mindre sårbar, og organisering vil forenkles.
- Samisk undervisning må organiseres innenfor ordinær opplæring. Det bør utarbeides et offentlig skriv om hvordan dette skal gjøre. Elevene kan ikke miste et fag et helt år, det må etableres rutiner for dette.

Elevene skal lære å snakke, lese og skrive samisk

- Ny læreplan med gamle læremidler og digitale læringsressurser motiverer verken elevene eller læreren. Elever på videregående opplæring kan være fremtidige lærere, det er vanskelig å rekruttere disse når de ser hvordan arbeidsforholdene til samiske lærere er.
- Det er behov for varierte og mangfoldige læremidler og digitale lærerressurser for å ivareta kompetansemålene i læreplanen.
- Staten må prioritere samiske læremidler i alle fag, ikke bare i samisk språk.
- Gi samisklærere redusert leseplikt slik at de kan lage og utarbeide eget undervisningsmateriale for tilpasset opplæring.
- Det bør etableres en egen læremiddelgruppe bestående av samiske pedagoger som kan bidra til utvikling av læremidler og digitale læringsressurser. Disse pedagogene kan samarbeide med samiske og norske forlag i utgivelse undervisningsmateriale. Det er behov for å effektivisere produksjonen.
- For en enklere skolehverdag og i mangelen av læremidler og digitale læringsressurser bør lærere og elever få eksisterende undervisningsmateriale gratis.
- Det må være flere samiskspråklige voksne i skolen. Det bør også ansettes samiske pedagogiske medarbeidere i skolen.
- Vi trenger flere samiskspråklige, derfor må også elever i private skoler få mulighet til å lære seg samisk.

Kompetanse skal belønnes

- Det må tilrettelegges for nettbaserte studier i samisk språk og nettpedagogikk/didaktikk. Vi trenger flere lærere og de finnes overalt i landet, la de studere når det passer de best.
- Alle ansatte i skolen som jobber med samisk opplæring må gis tilbud om videreutdanning med gode stipendordninger.
- Alle samiske lærere bør få nedskrevet studielånet, uavhengig hvor i landet de bor og jobber.

- Gi samiske lærere likelønnstillegg for kompetanse og merarbeid. Noen lærere underviser for eksempel alle trinn på skolen, de skal ha kunnskap om læreplan for 13-årig skoleløp. I tillegg får lærere mer belastning når de selv må lage og utarbeide undervisningsmaterialet.

15.12.22

Inger Anne Gaup
Leder, NetSam

Lena Haddal
Nestleder, NetSam